



Wrocław, 12 marca 2015 r.

dr hab. Karol Kiczka

*Opinia o osiągnięciach naukowych oraz istotnej aktywności naukowej
dra Przemysława Czarnka uzyskanych po otrzymaniu stopnia doktora w dziedzinie
nauk prawnych, w dyscyplinie prawo – sporządzona dla celów postępowania habilitacyjnego*

1. Dr Przemysław Czarnek koncentrował swoje zainteresowania badawcze na gruncie nauk prawnych – prawoznawstwa – w dziedzinie materii znamiennej dla prawa publicznego. Normy prawne kształtujące stosowane instytucje jurystyczne (konstrukcje prawne), towarzysząca im praktyka i opinie naukowe, odnoszące się do wspomnianego obszaru, są głównie rozważane przez Habilitanta. Wiodący nurt ocenianego dorobku naukowego (osiągnięcia naukowe oraz istotna aktywność naukowa) lokuje się w domenie przynależnej nauce prawa konstytucyjnego. Potwierdza to zwłaszcza autoreferat (s. 18), który akcentuje pięć płaszczyzn problemowych: konstytucyjny ustroj społeczno-gospodarczy, konstytucyjne podstawy relacji władza publiczna-kościół (związki) wyznaniowe, konstytucyjnoprawne aspekty teorii i filozofii prawa, konstytucyjnoprawne materie praw rodziny oraz zagadnienia prawa wyborczego.

2. Dr Przemysław Czarnek wskazał monografię pt. *Wolność gospodarcza. Pierwszy filar społecznej gospodarki rynkowej*, Lublin 2014, ss. 303 jako osiągnięcie naukowe w rozumieniu art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2014 r., poz. 1852). Do opracowania formalnie składającego się z ośmiu rozdziałów wprowadza czytelnika wstęp (s. 11-15), przed którym zamieszczono wykaz skrótów (s. 9 i nast.). Każdy z rozdziałów otwierają uwagi wstępne, następnie lokowane są podrozdziały obejmujące określone treści merytoryczne, natomiast podrozdziały dopełniają podsumowania. Rozważania Autora w

książce zamykają konkluzje (s. 277–282). Następnie zawarto materiał źródłowy pracy i streszczenie w języku angielskim. Bazę źródłową dla książki stanowią krajowe normy konstytucyjne i ustawodawstwo zwykłe, niektóre normy Unii Europejskiej oraz zwłaszcza opinie naukowe i głos judykatury (Trybunał Konstytucyjny, Sąd Najwyższy, Naczelny Sąd Administracyjny, etc.).

Habilitant stwierdza (s. 12–13), że ustalone przez Niego cele badawcze sprowadzają się do następujących trzech tez:

Spółeczna gospodarka rynkowa jest zasadą ustroju gospodarczego III Rzeczypospolitej Polskiej. Jednocześnie jest koncepcją ekonomiczną stricte wolnorynkową i z tego powodu jej najważniejszy filar to wolność gospodarcza uzupełniana własnością prywatną. Trzeci filar – solidarność, dialog i współpraca partnerów społecznych – ma w opinii Habilitanta zdecydowanie drugorzędne znaczenie i nie może być traktowany na równi (komplementarnie) z pierwszymi dwoma.

Wolność gospodarcza wynika z przyrodzonej i niezbywalnej godności człowieka i podlega takim samym ograniczeniom jak wolności i prawa określone w rozdziale II Konstytucji RP z 1997 r. Brak jest podstaw do formułowania tez o większym zakresie ograniczeń tej wolności, w stosunku do wolności i praw określonych w rozdziale II ustawy zasadniczej.

Norma z art. 22 Konstytucji RP jest regulacją wadliwą, prowadzącą do interpretacji deprecjonujących wartość wolności gospodarczej. Wolność ta podlega wszakże ograniczeniom określonym w art. 31 ust. 3, stąd dodatkowa norma konstytucyjna w tym zakresie jest zbędna.

W rozdziale pierwszym Habilitant dokonuje rekonstrukcji społecznej gospodarki rynkowej jako koncepcji ekonomicznej (s. 17–69). Kolejna część pracy poświęcona jest zagadnieniom recepcji społecznej gospodarki rynkowej do polskiego porządku prawnego (s. 71–112). Rozdział trzeci zawiera rozważania pod wspólnym tytułem: Konstytucyjna wolność gospodarcza (s. 113–160). Konstytucyjne gwarancje wolności gospodarczej to następna partia rozważań dra Przemysława Czarnka (s. 161–227). Rozdział ostatni stanowi o ograniczeniach wolności gospodarczej (s. 229–275).

W konkluzjach Habilitant stwierdza (s. 277) między innymi, że ustrój gospodarczy oparty na koncepcji społecznej gospodarki rynkowej jest ustrojem liberalnym, wolnorynkowym, możliwym do urzeczywistnienia wyłącznie w warunkach powszechnego korzystania przez obywateli i inne podmioty z wolności gospodarczej. Gospodarka rynkowa jest społeczna, bowiem jest urzeczywistniana przez społeczeństwo, jest zjawiskiem społecznym. Zdaniem Autora gospodarka jest wolna wówczas właśnie, gdy jest społeczna, czyli oddana społeczeństwu, niezależna od – jak przyjmuje dr Przemysław Czarnek – szczegółowych, co do decyzji państwa. W tym kontekście państwo i jego jednostki organizacyjne co do zasady nie są uczestnikami rynku, poza wyjątkami wynikającymi z konieczności realizacji zadań użyteczności publicznej, które nie mogą być wykonywane przez podmioty prywatne. Błędem – w opinii Autora – jest zatem upatrywanie w przymiotniku „społeczna” argumentu dla wzmożonej aktywności państwa w życiu gospodarczym społeczeństwa, doszukiwania się w tym przymiotniku zadań charakterystycznych dla ustroju socjalistycznego albo dla państwa opiekuńczego. Dalej konkluzje stanowią, że należy zgodzić się z poglądem, zgodnie z którym z przepisu art. 20 Konstytucji wynikają przede wszystkim ograniczenia w realizacji przez państwo funkcji społecznej (opiekuńczej).

W dalszej części (s. 279 i nast.), w nawiązaniu do poglądów przedstawicieli neoliberalnej szkoły freiburskiej, jak również zwolenników ordoliberalizmu dr Przemysław Czarnek stwierdza w szczególności, że nakaz wyważenia w obowiązującym prawie interesów pracowników i związków zawodowych, z jednej strony oraz pracodawców i ich organizacji z drugiej strony, stanowi jeden z konstytutywnych elementów społecznej gospodarki rynkowej, jeden z jej filarów. Tym niemniej jest on – w opinii Autora – słusznie wymieniany dopiero na trzecim miejscu jako element pomocniczy nakazujący uwzględnienie w polityce gospodarczej państwa, na ile to możliwe, interesów wszystkich uczestników życia gospodarczego, z tym zastrzeżeniem, że najważniejszym uczestnikiem tego życia jest przedsiębiorca – podmiot korzystający z wolności gospodarczej, podejmujący i prowadzący dzięki temu działalność gospodarczą w sposób, na ile to możliwe, najmniej skrzepowany. Bez tego podmiotu Jego zdaniem nie będzie pracownika — nie będzie bowiem miejsc pracy. Nie będzie również dialogu i współpracy wszystkich uczestników życia gospodarczego (partnerów społecznych). Pierwszym, a przez to najważniejszym filarem, warunkiem *sine qua non* społecznej gospodarki rynkowej jest zatem – według dra Przemysława Czarnka – wolność gospodarcza i brak jest uzasadnienia dla upatrywania w tej ekonomicznej, ordoliberalnej koncepcji argumentu dla zwiększonego ograniczania wolności gospodarczej. Dlatego też – jak postuluje

Habilitant (s. 280) – stanowisko Trybunału Konstytucyjnego i przeważającej części przedstawicieli doktryny prawa o komplementarnym charakterze wszystkich filarów społecznej gospodarki rynkowej wymienionych w art. 20 Konstytucji RP powinno ulec modyfikacji: to wolność gospodarcza, jako pierwszy i podstawowy filar społecznej gospodarki rynkowej jest uzupełniana przez solidarność, dialogi współpracę partnerów społecznych. Jego zdaniem odwrotna interakcja nie zachodzi, bowiem wolność gospodarcza nie jest uzupełnieniem dialogu i współpracy partnerów społecznych, lecz warunkiem ich urzeczywistnienia.

Habilitant dochodzi też do wniosku (s. 281), że właściwemu postrzeganiu wolności gospodarczej nie służy jej hasłowe umiejscowienie w rozdziale I Konstytucji RP i brak jednoznacznego zadeklarowania jej ochrony w rozdziale II ustawy zasadniczej. Znaczenie wolności gospodarczej osłabia – jak twierdzi dr Przemysław Czarnek – również treść art. 22 Konstytucji, w której ustrojodawca nie deklaruje wprost jej ochrony w stosunku do prawa własności, lecz jedynie ustanawia granice jej ograniczania, w zasadzie tożsame z granicami przewidzianymi dla wszystkich innych wolności i praw, ustanowionymi w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Wbrew temu – jak pisze Habilitant – co twierdzi Trybunał Konstytucyjny oraz część autorów literatury przedmiotu, różnica pomiędzy sformułowaniem „w drodze ustawy”, zawartym w art. 22 Konstytucji oraz sformułowaniem „w ustawie”, zapisanym w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP jest pozorna. Podobne stanowisko Autor zajmuje w relacji do „ważnego interesu publicznego” i wartości wymienionych w art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Na zakończenie książki formułowany jest postulat *de lege ferenda* aby przy najbliższej korekcie przepisów Konstytucji RP zasadnym byłoby rozważenie zmiany jej przepisów, leżących u podstaw ustroju gospodarczego państwa, tak by w rozdziale I konstytuującym naczelną zasady ustrojowe pozostawiony był wyłącznie przepis określający społeczną gospodarkę rynkową jako podstawę ustroju gospodarczego, zaś w rozdziale II, pośród wolności i praw ekonomicznych, socjalnych i kulturalnych, znalazłaby się także wolność gospodarczą. W ramach postulatów *de lege lata* należy uwypuklić – zdaniem Autora – konieczność zwrócenia zdecydowanie większej uwagi na pewność prawa i bezpieczeństwo prawne tak w procesie tworzenia jak i stosowania prawa gospodarczego, podatkowego, pracy i ubezpieczeń społecznych.

Wskazana przez Habilitanta książka, jako osiągnięcie w rozumieniu art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w

zakresie sztuki jest – kolejną – w ostatnim czasie wprowadzoną do obiegu naukowego pracą, której przedmiotem są materie specyficzne dla wolności działalności gospodarczej czy kwestii wiążących się bezpośrednio i pośrednio z tym obszarem analiz w prawoznawstwie¹.

Dr Przemysław Czarnek pominął niestety w swoich rozważaniach całkowicie niektóre z akcentowanych monografii. Odnoszę to między innymi do następujących prac: M. Szydło, *Swoboda działalności gospodarczej*, Warszawa 2005; M. Szydło, *Swoboda prowadzenia działalności gospodarczej i swoboda świadczenia usług w prawie Unii Europejskiej*, Toruń 2005; R. Sowiński, *Wolność i ustawowa swoboda działalności gospodarczej*, Wrocław 2007 czy innych opracowań istotnych z punktu widzenia zgłoszonego osiągnięcia naukowego w związku z postępowaniem habilitacyjnym (np M. Stefaniuk, *Publicznoprawne reguły konkurencji*, Lublin 2005; *Konstytucja gospodarcza Unii Europejskiej. Aksjologia*, A. Nowak-Far (red.), Warszawa 2010).

Autor odstąpił również od włączenia do nurtu swoich rozważań czy zajęcia stanowiska w relacji do aktualnych twierdzeń – nauki publicznego prawa gospodarczego – odnoszących się do wielu analizowanych w książce kwestii, a zawartych w np. w: J. Grabowski, L. Kieres, A. Walaszek–Pyziół, M. Biliński, R. Blicharz, T. Długosz, K. Horubski, K. Kiczka, T. Kocowski, M. Szydło, A. Żurawik, *Publiczne prawo gospodarcze. Systemu Prawa Administracyjnego. Tom 8A*, R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel (red.), Warszawa 2013; J. Grabowski, L. Kieres, A. Walaszek–Pyziół, R. Blicharz, T. Długosz, K. Horubski, M. Kania, K. Kiczka, M. Pawełczyk, M. Swora, M. Szydło, T. Włudyka, A. Żurawik, *Publiczne prawo gospodarcze. Systemu Prawa Administracyjnego. Tom 8B*, R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel (red.), Warszawa 2013.

Niewątpliwym dokonaniem Habilitanta jest autorskie sformułowanie badanego zagadnienia naukowego: *Wolność gospodarcza. Pierwszy filar społecznej gospodarki rynkowej* – i zwrócenie uwagi na wynikające z takiego ujęcia aspekty analiz jurydycznych. Zamiarem

¹ Np. A. Walaszek-Pyziół, *Swoboda działalności gospodarczej*, Kraków 1994; C. Kosikowski, *Wolność gospodarcza w prawie polskim*, Warszawa 1995; S. Biernat, A. Wasilewski, *Wolność gospodarcza w Europie*, Kraków 2000; Z. Brodecki (red.), *Wolność gospodarcza. Acquis communautaire*, Warszawa 2003; M. Szydło, *Swoboda prowadzenia działalności gospodarczej i swoboda świadczenia usług w prawie Unii Europejskiej*, Toruń 2005; idem, *Swoboda działalności gospodarczej*, Warszawa 2005; R. Sowiński, *Wolność i ustawowa swoboda działalności gospodarczej*, Wrocław 2007; M. Magdziarczyk, *Wolność działalności gospodarczej w Konstytucji RP z 1997 roku. Rozprawa doktorska napisana pod kierunkiem prof. zw. dr hab. Janusza Trzczińskiego*, Wrocław 2007; J. Ciapała, *Konstytucyjna wolność działalności gospodarczej w Rzeczypospolitej Polskiej*, Szczecin 2009; *Konstytucyjna zasada wolności gospodarczej*, W. Sz wajdler, H. Nowicki (red.), Toruń 2009; K. Klecha, *Wolność działalności gospodarczej w Konstytucji RP*, Warszawa 2009; M. Szydło, *Wolność działalności gospodarczej jako prawo podstawowe*, Warszawa 2011; R. Biskup, *Wolność gospodarcza w wymiarze podmiotowym*, Lublin 2011.

Habilitanta była realizacja przytaczanych wyżej celów badawczych, w wyniku czego dążono do wykazania, że wolność gospodarcza jest pierwszym filarem społecznej gospodarki rynkowej. Zawartość monografii, a zwłaszcza konkluzje poczynione przez Autora, w tym zwłaszcza te cytowane, wydają się sugerować czytelnikowi realizację zamiarów poznawczych. Nie jestem w pełni przekonany, czy taki wniosek nie jest zbyt pochopny.

Istotną część rozważań i ustaleń Habilitanta podzielam. Jednak nie ze wszystkim co jest rezultatem Jego prac się zgadzam. Moim zdaniem w monografii – przede wszystkim – w sposób nie całkiem pogłębiony i wszechstronny, a zarazem dokładny, przeprowadzono analizę jurystyczną wolności działalności gospodarczej i pozostałych składowych społecznej gospodarki rynkowej na gruncie wypowiedzi normatywnych Konstytucji w ich wzajemnych korelacjach i zależnościach. Przykładem tej postawy jest wielka powierzchowność rozważań dotyczących aspektu pozycji wolności działalności gospodarczej kształtowanej art. 17 ust. 2 Konstytucji, które zawierają się w zasadzie tylko na jednej stronie książki (s. 270–271). Powyższe dotyczy również ułożonych w różnych partiach książki przyczynkarskich wypowiedziach Autora na temat wolności działalności gospodarczej czy funkcjonowania społecznej gospodarki rynkowej w stanach nadzwyczajnych (np. s. 139).

W związku z powyższym w książce pióra Konstytucjonalisty brakuje mi w toku wykonywanych analiz właściwego odniesienia – wkomponowania w prowadzony wywód naukowy – między innymi do następujących wypowiedzi Konstytucji RP:

- praca znajduje się pod ochroną Rzeczypospolitej Polskiej; państwo sprawuje nadzór nad warunkami wykonywania pracy (art. 24);
- nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny (art. 32 ust. 2);
- obywatel ma prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne; prawo to obejmuje również uzyskiwanie informacji o działalności organów samorządu gospodarczego i zawodowego, a także innych osób oraz jednostek organizacyjnych w zakresie, w jakim wykonują one zadania władzy publicznej i gospodarują mieniem komunalnym lub majątkiem Skarbu Państwa (art. 61 ust. 1);

- każdemu zapewnia się wolność wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy, wyjątki określa ustawa; minimalną wysokość wynagrodzenia za pracę lub sposób ustalania tej wysokości określa ustawa (art. 65 ust.1 i 4);
- władze publiczne prowadzą politykę zmierzającą do pełnego, produktywnego zatrudnienia poprzez realizowanie programów zwalczania bezrobocia, w tym organizowanie i wspieranie poradnictwa i szkolenia zawodowego oraz robót publicznych i prac interwencyjnych (art. 65 ust. 5);
- państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny; rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych (art. 71 ust. 1);
- władze publiczne prowadzą politykę zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom; ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych (art. 74);
- władze publiczne chronią konsumentów, użytkowników i najemców przed działaniami zagrażającymi ich zdrowiu, prywatności i bezpieczeństwu oraz przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi (art. 76);
- ustawa określająca zakres ograniczeń wolności i praw człowieka i obywatela w stanie klęski żywiołowej może ograniczać wolności i prawa określone w art. 22 /wolność działalności gospodarczej/, art. 41 ust. 1, 3 i 5 /wolność osobista/, art. 50 /nienaruszalność mieszkania/, art. 52 ust. 1 /wolność poruszania się i pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej/, art. 59 ust. 3 /prawo do strajku/, art. 64 /prawo własności/, art. 65 ust. 1 /wolność pracy/, art. 66 ust. 1 /prawo do bezpiecznych i higienicznych warunków pracy/ oraz art. 66 ust. 2 /prawo do wypoczynku/ (art. 233 ust. 3 oraz odpowiednio art. 233 ust. 1).

W odróżnieniu od Autora opiniowanej monografii podzielam między innymi pogląd, że w ramach społecznej gospodarki rynkowej „nastąpiło połączenie jednego z typów gospodarki z określoną wizją ładu społecznego, w którym elementy społeczne odgrywają istotną rolę. Państwo jest tu traktowane jako dobro wspólne, z którego wyprowadza się dyrektywę ochrony interesu zbiorowości, z zapewnieniem istotnego miejsca dla solidaryzmu społecznego. Jest ono też współodpowiedzialne za stan gospodarki, a jego rola sprowadza się

m.in. do działań nakierowanych na łagodzenie społecznych skutków funkcjonowania gospodarki rynkowej. Wprowadzona została także równoważność oraz komplementarność poszczególnych elementów społecznej gospodarki rynkowej, czyli wolności działalności gospodarczej, własności prywatnej oraz solidarności, dialogu i współpracy partnerów społecznych, przez co mogą się one wzajemnie ograniczać; zasada społecznej gospodarki rynkowej może być więc traktowana jako wypadkowa wskazanych trzech jej filarów” (J. Grabowski, L. Kieres, A. Walaszek-Pyziół, M. Biliński, R. Blicharz, T. Długosz, K. Horubski, K. Kiczka, T. Kocowski, M. Szydło, A. Żurawik, *Publiczne prawo gospodarcze. Systemu Prawa Administracyjnego*. Tom 8A, R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel (red.), Warszawa 2013, s. 448).

Za prawidłowe uznają ugruntowane od lat orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, zgodnie z którym użycie w art. 20 Konstytucji kwantyfikatora „społeczny” w szczególności: a) wyklucza wprowadzenie „czysto liberalnego pojmowania ustroju gospodarczego, które odrzucało jakkolwiek ingerencję państwa w funkcjonowanie mechanizmów rynkowych i oparte było na maksymalizowaniu własnych korzyści przez pracodawcę”; b) upoważnia państwo do podejmowania „działań łagodzących społeczne skutki funkcjonowania praw rynku, ale jednocześnie dokonywanych z poszanowaniem tych praw”; c) upoważnia państwo do podejmowania działań ingerujących w mechanizm wolnorynkowy, o ile nie są one dokonywane w formie bezpośrednio skutecznych władczych rozstrzygnięć kształtujących status rynkowy podmiotów prawa prywatnego; d) wymaga, aby „państwo i inne instytucje publiczne w stosunkach z podmiotami z sektora prywatnego (w stosunkach zewnętrznych z punktu widzenia instytucji publicznych) działały w formach i na zasadach rynkowych”².

Ponadto – inaczej niż Habilitant – przyłączom się do mającego powszechne potwierdzenie w praktyce orzeczniczej stanowiska, że „ograniczenia wolności działalności gospodarczej mogą mieć większy stopień dotkliwości, niż ograniczenia praw i wolności osobistych lub politycznych. Wynika to z charakteru działalności gospodarczej i jej bliskich związków z interesami innych osób. Szczególnego znaczenia nabiera tu klauzula ważnego interesu publicznego. Ograniczenia te nie mogą jednak przekraczać pewnego stopnia uciążliwości,

² Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 października 2014 r. Sygn. SK. 20/12, Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego. Zbiór Urzędowy 2014, Nr 9, poz. 102. Por. J. Boć, Konstytucja a prawo administracyjne, *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* 2011, z. 2, s. 70; L. Kieres, Konstytucyjne publiczne prawo gospodarcze, *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny* 2014, z. 2, s. 191.

zwłaszcza naruszać proporcji pomiędzy stopniem naruszenia uprawnień jednostki a rangą dobra wspólnego, czy interesu publicznego podlegającego ochronie. Wynika to z zasady proporcjonalności. Obywatele powinni mieć też zagwarantowaną możliwość ochrony swych wolności i praw, a państwo powinno stworzyć im warunki, by konstytucyjna wolność działalności gospodarczej mogła być realizowana. Do tego konieczna jest m.in. ochrona własności prywatnej, bowiem to w jej skład wchodzi środki produkcji, niezbędne do realizacji omawianej wolności. Stąd art. 20 i 22 Konstytucji RP muszą być traktowane jako przepisy pozostające z sobą w ścisłym związku” (J. Grabowski, L. Kieres, A. Walaszek-Pyziół, M. Biliński, R. Blicharz, T. Długosz, K. Horubski, K. Kiczka, T. Kocowski, M. Szydło, A. Żurawik, op. cit., s. 466).

Książka dra Przemysława Czarnka zawiera liczne – różnej kategorii mankamenty – uwidaczniające się w toku analizy tekstu, które nie są bez wpływu na uformowanie opinii o dorobku naukowym Nauczyciela akademickiego, który w szczególności naucza i wychowuje studentów. Habilitant ubiega się w toczącym się postępowaniu administracyjnym o stopień naukowy wiązany w środowisku uniwersyteckim z *veniam legendi* oraz kształceniem kadry naukowej.

Stosowany przez Habilitanta w pracy język prawniczy w wielu miejscach nie tylko oddala się od języka tekstów prawnych (języka prawnego) w drodze różnych modyfikacji, ale obejmuje też zwroty (wyrażenia), którym obowiązujące prawo nadaje inne znaczenie jurydyczne od przyjmowanego przez Autora. Należy dążyć do spójności między językiem prawnym a językiem prawniczym.

Tekst Konstytucji np. jednolicie używa zwrotu „wolność działalności gospodarczej” natomiast w monografii poza wyjątkami (np. s. 121) jest eksploatowana „wolność gospodarcza”; Konstytucja np. w art. 2 stanowi o „demokratycznym państwie prawnym” dr Przemysław Czarnek pisze: „Zasada państwa prawa” (s. 167), „państwie prawa” (s. 225 i inne). Podobnie w pozostałych niektórych pracach Habilitanta akcentowana maniera językowa jest kultywowana.

W języku prawnym między innymi termin „firma” ma ściśle określone znaczenie (Por. np. art. 43² i nast. ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2014 r., poz. 121 z późn. zm.). Firma w prawie pozytywnym oraz prawoznawstwie to nie przedsiębiorca

(podmiot gospodarczy). Autor stwierdza między innymi: „(...) ze wszystkich możliwych typów przedsiębiorstw firma prywatna wykazuje (...)” – s. 99; i dalej np. „(...) niestety do zamknięcia firm i zwolnienia (...)” – s. 186. Powyższe odnoszę również odpowiednio do terminu „przedsiębiorstwo” (Por. art. 55¹ Kodeksu cywilnego).

Wbrew ustaleniu poczynionym na s. 229 – „(...) legalizacji działalności gospodarczej poprzez (...) lub ewidencji działalności gospodarczej (...)” – od wielu już lat (od 1 lipca 2011 r.) nie są prowadzone ewidencje działalności gospodarczej przez gminy tylko jedna Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej przez ministra właściwego do spraw gospodarki (art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2013 r. poz. 672 z późn. zm.).

W pracy nieco pomniejszono (s. 154 i nast.) w związku zwłaszcza z art. 9 Konstytucji RP znaczenie umowy międzynarodowej – Układu Europejskiego³ i wiążącej się z nią doniosłej praktyki w zakresie tworzenia i stosowania prawa zwłaszcza dla wolności działalności gospodarczej w Polsce i budowania społecznej gospodarki rynkowej. Pominięto (s. 150 i nast.) natomiast istotny dla zbadania rozwoju unijnego kontekstu społecznej gospodarki rynkowej dokument publiczny – projekt Traktatu ustanawiającego Konstytucję dla Europy. Pomimo, że pojęcie społecznej gospodarki rynkowej nie było uprzednio znane prawu unijnemu (Unii Europejskiej) to zawierał je projekt Traktatu ustanawiającego Konstytucję dla Europy. Fragment poświęcony celom Unii Europejskiej stanowił: celem Unii jest wspieranie pokoju, jej wartości i dobrobytu jej narodów; Unia zapewnia swym obywatelom przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości bez granic wewnętrznych oraz rynek wewnętrzny z wolną i niezakłóconą konkurencją; Unia działa na rzecz trwałego rozwoju Europy, którego podstawą jest zrównoważony wzrost gospodarczy oraz stabilność cen, społeczna gospodarka rynkowa o wysokiej konkurencyjności zmierzająca do pełnego zatrudnienia i postępu społecznego oraz wysoki poziom ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego. Unia wspiera postęp naukowo-techniczny; zwalcza wyłączenie społeczne i dyskryminację oraz

³ Układ Europejski ustanawiający stowarzyszenie między Rzeczpospolitą Polską, z jednej strony, a Wspólnotami Europejskimi i ich Państwami Członkowskimi, z drugiej strony, sporządzony w Brukseli dnia 16 grudnia 1991r. (Dz.U. z 1994 r. Nr 11, poz. 38, z późn. zm.).

wspiera sprawiedliwość i ochronę socjalną, równość kobiet i mężczyzn, solidarność między pokoleniami i ochronę praw dziecka⁴.

Dodać należy dla precyzji wyводу Autora (s. 127), że także nauka polska na oznaczenie wolności działalności gospodarczej posługiwała się określeniem „wolność przemysłu i handlu” (np. J. Mayzel, W sprawie kodyfikacji prawa przemysłowego, Państwo i Prawo 1948, nr 7; T. Bigo, Ewolucja prawa przemysłowego, Państwo i Prawo 1949, nr 5–6; K. Jasińska, Uprawnienia przemysłowe jednostek gospodarki nie uspołecznionej w systemie gospodarki planowej PRL, Poznań 1970 i inni).

W związku z wejściem w życie z dniem 1 grudnia 2009r. Traktatu z Lizbony zmieniającego Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską Habilitant winien odpowiednio uwzględnić – we wszystkich częściach opracowania – zwłaszcza aktualne nazwy niektórych instytucji (np. uprzednio: Europejski Trybunał Sprawiedliwości, obecnie: Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej;) czy określonych składowych dorobku unijnego (np. uprzednio: prawo wspólnotowe, a obecnie: prawo unijne; wszystkie formy gramatyczne wyrazów "wspólny rynek" zastępuje się odpowiednią formą gramatyczną wyrazów "rynek wewnętrzny")⁵.

Pomijam liczne usterki o charakterze technicznym i pisarskim typu między innymi:

- a) brak adresu bibliograficznego przywoływanych orzeczeń sądowych np. w przypisie nr 176 – s. 200 czy w przypisie nr 87 – s. 252;
- b) potknięcia werbalne np. „(...) tzw. interes publiczny podrzędny /np. ochrona zdrowia i życia człowieka.../ (...)” – s. 231, „(...) w opłatach na cele społeczne (...)” – s. 277 czy „(...) korekcie przepisów Konstytucji (...)” – s. 281;
- c) nieaktualne publikatory przywoływanych źródeł prawa, np. akt normatywny z przypisu nr 172 na s. 154 ma inne miejsce ogłoszenia wersji skonsolidowanej niż podaje opracowanie (Prawidłowo: Dz. Urz. C 326 z 26.10.2012, s. 47–390). Powyższe odnoszę także do Traktatu o Unii Europejskiej (Prawidłowo: Dz. Urz. C 326 z 26.10.2012, s. 13– 46). Analogiczne niedociągnięcia na s. 283;

⁴ Artykuł I-3 Traktatu ustanawiający Konstytucję dla Europy. www.ukie.gov.pl. Wszystkie podkreślenia K. K. Por. Przyszły Traktat konstytucyjny. Zasadnicze zmiany ustrojowe w Unii Europejskiej, J. Barcz (red.), Warszawa 2004.

⁵ Por. art. 2 pkt 2 lit. a Traktatu z Lizbony zmieniającego Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (Dz. U. z 2009 r. Nr 203, poz. 1569).

d) ujęcie w bibliografii (s. 283) nie przywołanych we wcześniejszych partiach pracy aktów normatywnych (np. autor opinii nie stwierdził ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o kartelach Dz. U. z 1933 r., Nr 31 poz. 270).

W mojej opinii książka habilitanta nie należy w wielu fragmentach do lektur łatwych, lekkich i przyjemnych. Nie oznacza to jednak, że należy oceniane osiągnięcie naukowe całkowicie zdyskwalifikować. Problem badawczy zawarty w przedstawionym opracowaniu jest sformułowany i mieści się w granicach swobody przysługującej Autorowi w prowadzeniu badań naukowych. Prezentowane w monografii podejście do jednej z podstawowych konstrukcji ładu publicznego – uwzględniające między innymi pewne konteksty nauk ekonomicznych (rozwoju myśli ekonomicznych) czy niektórych szczegółowych dyscyplin prawoznawstwa – może być interesujące, jest bowiem nietypowe w relacji do większości monografii prawniczych w temacie wolności działalności gospodarczej i materii zespolonych. Świadczy to o pewnym potencjale, możliwościach i nawet nowatorstwie Autora. Habilitant winien rozważyć jednak czy należy dla „wykazania” swych dokonań marginalizować czy odrzucać dominujące czy powszechnie aprobowane w praktyce i doktrynie ustalenia. Jak wiadomo granica pomiędzy swobodą wywodu naukowego a tym co określane jest działalnością pseudonaukową jest bardzo cienka. Dlatego trzeba bardzo uważać, aby nie wmanewrować się w mgławicowe dywagacje wyłącznie w celu wykazania iluzorycznej oryginalności. W pracy naukowej ważniejsza jest między innymi prostota i jasność przekazu niż jego zagmatwanie i zaciemnienie.

3. Analizowany dorobek naukowy Habilitanta – w tym monografia wysuwana jako osiągnięcie naukowe w rozumieniu art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki – zawiera ogółem ponad sześćdziesiąt składowych, w tym 1 pracę skierowaną do druku. Nie ulega wątpliwości, że dr Przemysław Czarnek po ostatnim awansie naukowym pomnożył ilościowo swoje osiągnięcia naukowe oraz istotną aktywność naukową. Po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych wzbogacił swoje osiągnięcia naukowe o ponad pięćdziesiąt pozycji, które mają różnicowaną wagę oraz walor (charakter). Dodane po wzmiankowanym awansie opracowania obejmują takie elementy jak: monografia, redakcje naukowe monografii, rozdziały i artykuły w monografiach, artykuły w czasopismach, glosa, hasła encyklopedyczne i leksykonowe, recenzja, opracowania biograficzne, tłumaczenia streszczeń artykułów naukowych, a także rezultaty aktywności o znamionach popularnonaukowych. Pewna część opracowań Habilitanta została opublikowana przez renomowane w obiegu naukowo–

dydaktycznym wydawnictwa. Wyróżniającą i ważną częścią dorobku naukowego dra Przemysława Czarnka są prace wprowadzone do międzynarodowego obiegu naukowego ulokowane w opracowaniach zagranicznych i obcojęzycznych. Odnotować należy Jego czynny udział w krajowych oraz międzynarodowych konferencjach naukowych.

Dorobek naukowy dra Przemysława Czarnka wskazuje także w niektórych partiach na przydatność przyjmowanych przez normodawcę rozwiązań jurydycznych przy uwzględnieniu celów, których realizacji mają one służyć. Autor w swoich rozważaniach uwzględnia miejscami nie tylko konieczność ochrony interesu prywatnego ale również wymóg ochrony określonej kategorii interesu publicznego. Wzmiankowane podejście badawcze Habilitanta pozwala na ukazanie normowanych kwestii w ich wielostronnych powiązaniach, wzajemnie przenikających się czy sprzężonych.

Wartością dorobku naukowego dra Przemysława Czarnka jest przywołanie i poddanie analizom aktów jurysdykcji właściwych organów publicznych, a zwłaszcza orzecznictwa sądowego. Z całą pewnością Habilitant dość swobodnie porusza się w kręgu wypowiedzi judykatury i wykorzystywał ponadto odpowiednie dokumenty utrwalające określone inicjatywy legislacyjne, fazy procesu ustawodawczego czy specyficzne przejawy czy dokumenty dotyczące wykonywania prawa („dokumenty niewiążące”, „pomocnicze źródła prawa”, interpelacje, etc.). Takie podejście do metody badań nad zagadnieniami jurydycznymi wymaga podkreślenia gdyż gruntuje doniosłe znaczenie zwłaszcza praktyki orzeczniczej dla kształtowania porządku prawnego w warstwie legislacyjnej oraz wykonawczej. W nastawieniu badawczym dra Przemysława Czarnka zwraca uwagę – z wyjątkiem uwypuklanych wyżej niedostatków – znajomość literatury przedmiotu, w tym wybranego dorobku piśmiennictwa zagranicznego (obcojęzycznego). Zachodzi też w moim przekonaniu widoczna właściwa korelacja między badaniami naukowymi Habilitanta i jego aktywnością na polu nauczania akademickiego, co dotyczy pewnej części Jego dokonań.

4. W świetle powyższego ostatecznie stwierdzam, że dorobek naukowy dra Przemysława Czarnka – w tym rozprawa pt. *Wolność gospodarcza. Pierwszy filar społecznej gospodarki rynkowej*, Lublin 2014, ss. 303 – spełnia wymagania ustalone w art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, co uzasadnia dalsze procedowanie w sprawie o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

